

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI
BABEȘ-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM
BABEȘ-BOLYAI UNIVERSITÄT
BABEȘ-BOLYAI UNIVERSITY
TRADITIO ET EXCELLENTIA

Platforma Umanistă

Propunerea UBB pentru redefinirea Ideii de Universitate

Autori

Daniel David, Rector

Mihaela Aluaș, Fizică

Daniel Andreica, Fizică

Balázs Katalin, Litere (Slave)

Alexander Baumgarten, Filosofie

Corin Braga, Prorector

Miki Braniște, Teatru și Film

Christian Chioncel, Reșița

Ioan Chirilă, Teol. Ortodoxă

Dumitru Rareș Ciocoi, Ed Fizică și Sport

Ion Copoeru, Filosofie

Mihai Florin Crăciun, Matematică

Luminița David, Chimie

Rodica Frențiu, Litere (Asiatice)

Renata Georgescu, Litere (LMA)

Ovidiu Ghitta, Istorie

Adina Glava, Pedagogie

Alex Goldiș, Litere

Leon Gombos, Ed. Fizică și Sport

Laura T Ilea, Litere (Comparată)

Florina Ilis, Litere (Asiatice)

Oana Ilovan, Geografie

Marius Lazăr, Sociologie

Lukács Olga, Teol Reformată

Liviu Malița, Teatru și Film

Sorin Marțian, Teol Greco-Catolică

Silviu Andrei Matu, Psihologie

Miklós Noémi, Teol Reformată

Sorin Mitu, Istorie

Cristina Modoi, Mediu

Rareș Moldovan, Litere

Grigore-Dinu Moș, Teol. Ortodoxă

Răzvan Mustață, FSEGA

Bogdan Neagotă, Litere (Clasice)

Gabriela Nemeș, Chimie

Cristina Papahagi, Litere (Romanice)

Elena Păcurar, Litere (DLSS)

Péter István, Teol. Reformată

Petronia Petrar, Litere (Engleză)

Adrian-Aurel Podaru, Teol Ortodoxă

Horea Poenar, Litere

Aura Schussler, Filosofie

Christian Schuster, Studii Europene

Luminița Silaghi Dumitrescu, Chimie

Anca Silvestru, Chimie

Alexandru Stermin, Biologie

T. Szabó Levente, Litere (Maghiară)

András Szabolcs, Teol. Romano-Catolică

Călin Teuțișan, Litere (Română)

Szabó Árpád Töhötöm, Litere (Maghiară)

Sanda Tomescu Baci, Litere (Scandinave)

Claudiu Turcuș, Teatru și Film

Gaziella Liana Turdean, Inginerie Chimică

Marius Ungureanu, Științe Politice

Paul Vasilescu, Drept

Cornel Vâlcu, Litere (Lingvistică)

Daniela Vladu, Litere (Germană)

Vik János, Teol. Romano-Catolică

Keszeg Vilmos, Litere (Maghiară)

Laura Lazăr Zăvăleanu, Litere (Română)

Platforma Umanistă a UBB

Premise

Platforma Umanistă reprezintă rezultatul unor dialoguri interdisciplinare și democratice în interiorul Universității Babeș-Bolyai, implicând toate domeniile de cunoaștere și un număr important de profesori și cercetători. Pornind de la cele trei misiuni principale (educația, cercetarea și relația activă cu societatea) asumate de UBB, constatăm că îndeplinirea optimă a acestor misiuni întâmpină, în sistemul actual, dificultăți majore, din cauza marginalizării tot mai îngrijorătoare din ultimele decenii, la fiecare nivel, a disciplinelor umaniste și de asemenea a componentei umaniste din toate domeniile. Considerăm că rolul propedeutic al acestei componente este fundamental și acest lucru trebuie subliniat în procesul instituțional și didactic, iar problema esențială azi este cum putem readuce dimensiunea umanistă în toate domeniile de cunoaștere. În vederea acestui deziderat, e vitală în primul rând transformarea mentalității la nivel politic, social, economic și mediatic, o transformare care să producă, la rândul ei, modificări sistemice profunde. De asemenea considerăm că o redefinire a Ideii de Universitate nu doar pentru prezent, ci și pentru viitor este mai mult decât necesară în acest punct și că această redefinire trebuie să reafirme importanța unui umanism articulat cu timpul prezent și cu principiile și valorile democratice în care credem.

Importanța componentei umaniste în sfera academică, și nu numai, își găsește argumentul în necesitatea înțelegerii și cartografierii statutului, locului și a condiției noastre umane – din trecut și prezent, precum și în posibilele sale deveniri din viitor – într-o lume fluidă și în continuă schimbare. Societatea prezentului și a viitorului presupun un grad ridicat de încredere în responsabilitatea umană. Însă raportul pe care civilizația umană îl are în acest moment cu responsabilitatea este unul ambivalent. La fel de problematic pare și raportul pe care omul/umanitatea îl întreține cu el însuși. Este necesar, de aceea, să interogăm, la nivel academic, presupuzițiile umanismului și ale „centralității” omului și să distingem între bilanțul negativ și cel pozitiv al umanismului sau, mai bine zis, al umanismelor. Întrebarea adresată în secolul trecut de către Jean Beaufret (*Comment redonner un sens au mot „humanisme“?*) este mereu actuală. Credem că, la început de secol și de mileniu, umanismul și umanitatea trebuie re-descoperite, reconstruite și refondate. Dintr-o categorie filosofică osificată, umanitatea re-devine un termen fluid, în curs de re-configurare. Sarcina educației este, în acest punct, de a re-considera

presupozițiile umanismelor anterioare și ale celui care pare să survină în prezent, evitând false dileme de tipul celei dintre reducționism și excepționalism. Umanismul, înțeles nu doar ca știință a omului, ci și ca preocupare față de individ și de comunitate, trebuie redefinit într-o manieră comprehensivă, care să înlăture toate simplificările și discriminările (rasiale, sexuale, naturale, minoritare) pe care le-au creat accepțiunile anterioare (umanismul iluminist din secolul XVIII, umanismul modernist prometeic din secolul XIX, umanismul comunist din secolul XX) criticate de gânditori precum Michel Foucault sau Rosi Braidotti prin formule precum cele de anti-umanism sau post-umanism.

Umanioarele reprezintă creatoarele și depozitarele valorilor speciei umane. Istoria, filologia, filosofia, arta și științele operează astăzi prin stabilirea legăturilor dintre sursele textuale și patrimoniul cultural al umanității. Cercetarea lor înseamnă actualizarea acestor surse, problematizarea experienței umanității, precum și stabilirea și discuția critică a valorilor. Caracterul permanent al acestor cercetări și periodică reînnoire a formelor de expresie în cercetarea umanistă exprimă fragilitatea naturală a valorilor omului pe care experiența istorică o dovedește în cele mai neașteptate momente ale ei. Distincția dintre științele logico-matematice, care au ca obiect legile universale ale realității, și științele istorico-hermeneutice indică locul precis ocupat în câmpul cercetării de către studiile umaniste: o preocupare continuă de înțelegere a experienței singulare a umanității, o stabilire a sensului acesteia în funcție de valorile acumulate și permanenta rediscutare critică a acestor valori, completată de ferma lor protejare. Evaluarea științelor umaniste este posibilă, în mod natural, din perspectiva acestui specific, iar locul acestui domeniu al cunoașterii se poate defini numai în dialogul interdisciplinar cu toate domeniile în funcție de care statutul omului conține un permanent apel la problematizarea și stabilirea valorilor. Credem de asemenea că fiecare domeniu de cunoaștere conține o fundamentală componentă umanistă și că Ideea de Universitate pentru prezent și viitor trebuie să revitalizeze relația între domenii și discipline, continua lor comunicare și îmbogățire reciprocă.

Din perspectiva unei umanități care aparține unei lumi în continuă transformare și prin filtrul unei gândiri atente la ceea ce o înconjoară („adapted mind” și „embodied mind”), câteva *repere majore* ale cercetării și predării domeniilor de cunoaștere prin reliefarea, protejarea și amplificarea componentelor umaniste pot fi schițate:

- necesitatea explorării și a producției de noi cunoștințe, într-un demers formator partajat și deschis către toți în mod democratic;
- plasarea rațiunii, a rezonabilității și a unei dimensiuni etice în centrul demersurilor de descoperire și transmitere a noilor cunoștințe;
- asumarea unei funcții critice a cercetării și predării, o funcție activă în societate în vederea soluționării actualelor probleme sociale, politice, tehnologice, ecologice etc.;
- îmbinarea accentului pus pe cunoaștere cu grija și responsabilitatea față de sine și față de agenții umani/non-umani;
- clădirea unor noi forme de solidaritate, co-existență și co-evoluție, bazate pe legături colective și rizomate în vederea unei transformări a societății fundamentată pe axioma egalității și a respectului față de alteritate.

Istoric

Diviziunea medievală a științelor, tributară organizării universităților europene din secolele XIII-XV, a plasat pe de o parte, sub forma unor discipline introductive în studiul teologiei, dreptului sau al medicinei, un grup de științe provenit din tradiția celor șapte arte liberale, reunit sub tutela Facultății de Arte, între care se găseau filosofia, gramatica, retorica și altele. Studiul lor a fost afectat, sub influența umanismului italian și a organizării științelor în perioada Renașterii, de idealul umanist al cunoașterii din tradiția ciceroniană și a pus un important accent filologic pe recuperarea surselor textuale ale antichității greco-latine. În pragul modernității timpurii, aceste științe liberale au primit titulatura de *studia humanitas*, ulterior *studia humaniora* inițial în opoziție cu teologia, pentru ca treptat, odată cu secolele modernității, teologia însăși să se alăture acestui grup și să se opună, împreună cu ele, științelor a căror emergență a marcat modernitatea: astronomia, fizica, matematica, chimia. Adjectivul *humaniora*, care păstrează valoarea unui grad de comparație, mărturisește astfel amprenta unui dialog inițial cu teologia întreținut în planul instituțional al organizării universității, pentru a deveni în cele din urmă termenul de referință în raport cu toate științele care nu studiază omul și valorile lui, ci legile universului în care el își definește sensul în cultura modernă.

Transformările survenite la nivel global în ultimul secol au afectat profund zona academică. Ele au fost generate de evoluția economiilor marilor puteri dinspre un model de producție și

consum bazate primordial pe o logică a saturării prin resurse interne a piețelor naționale înspre un model de interdependență internațională între piețele externe. Produs de financiarizarea economiilor (cu corolarul creșterii rolului băncilor în furnizarea de noi capitaluri) și delocalizarea capacităților de producție spre zone cu cheltuieli de forță de muncă mai reduse, noul model al „economiei globale” a constituit motorul altor transformări socio-politice cu impact la toate nivelurile societăților. În cazul universităților tradiționale, aceste transformări au obligat la recalibrarea rolului lor social. Misiunea lor anterioară viza edificarea culturilor naționale patronate de un „Stat cultural” (*KulturStaat*) emancipator, inspirat de modelul originar german al secolului al XIX-lea, și crearea unui tip de cetățean caracterizat prin atașament la colectivitate articulat pe principii civic-politice specifice epocii moderne. Acestea făceau din știință și cultură instrumente de autoformare (*Bildung*) individuală puse în serviciul comunităților, construind punți de legătură între cunoaștere și societate și între formarea „elitelor” și „popor”. Transformările masive survenite în secolul XX au creat oportunități de mobilitate socială ascendentă nemaiîntâlnite, conducând la masificarea învățământului superior și asocierea educației cu investiția în carieră și ameliorarea statutului social, generând alte constrângeri cărora urmau să le facă față universitățile. Acestea au urmat procese de ajustare succesivă în raport cu stadiile pe care le parcurgeau noile state ale lumii în efortul lor de a face față unor schimbări de profunzime adesea divergente: stat „național” (în epoca construcției națiunii), stat „social” (în epoca confruntărilor de clasă), stat „minimal” (în epoca de eliberare a piețelor internaționale de barierele politice dintre țări).

Aceste tendințe au influențat apoi strategiile de finanțare a educației superioare, ultimul stadiu culminând cu diminuarea progresivă a fondurilor alocate de stat în paralel cu încurajarea identificării de soluții de finanțare „cu participarea pieței”, respectiv prin invitarea universităților de a acționa tot mai mult ca actori economici asimilați sectoarelor productive și mai puțin ca niște „consumatori privilegiați” de resurse financiare producătoare de distincție socială bazată pe status și prestigiu intelectual. În mod paradoxal, pe măsură ce noul stadiu de dezvoltare atins de lumea occidentală definește societățile care îl ating drept „societăți ale cunoașterii” – prin recunoașterea implicită a intelectualizării și sofisticării tehnologice a economiilor – asupra universităților se exercită tot mai multe presiuni venite dinspre sectorul productiv. Printre altele, se solicită tot mai mult ca modul de organizare a producerii cunoașterii să se alinieze unei paradigme în care educația este asimilată ea însăși unui „serviciu” furnizat de „muncitori cognitivi” (*knowledge workers*), iar rezultatul cercetării – unui produs economic „cu valoare adăugată”. Cercetarea ar fi astfel integrată

unei „industrii cognitive” a cărei „performanță” este evaluată din ce în ce mai mult prin metode inspirate de managementul corporatist. Acolo însă unde universitățile nu sunt entități complet independente, finanțate din surse private de capital, având ele însele o putere economică capabilă să se autosustină, instituțiile educației superioare rămân o creație hibridă, prinse între logici contradictorii ale raporturilor dintre public și privat, cu efecte incerte generate de sisteme de finanțare inadecvate.

Mai mult, în România împingerea universităților spre modelul competiției de piață face ca universitatea tradițională să își abandoneze statutul de producător de bunuri publice și să încerce să se poziționeze avantajos ca jucător între trei piețe, de fapt, interdependente: *piața educațională*, *piața muncii* și *piața produselor de cercetare*. Pe scurt, pe cele trei piețe, universitățile își asumă identități tranzacționale diferite, în funcție de rolul specific fiecărui segment căruia i se adresează. Ele sunt, în același timp, (1) parte a ofertei educaționale, recurgând la un *marketing* academic menit să atragă cât mai mulți studenți în propriile programe de studii, apoi (2) sunt furnizori de forță de muncă calificată pentru nevoile pieței și (3) fabricanți de produse de cercetare elaborate de muncitori cu cele mai înalte calificări. La rândul lor, studenții trec, succesiv, prin stadiul de „clienți” – beneficiari de „servicii educaționale” – apoi „materie primă” în procesul educațional și, la urmă, în calitate de absolvenți, posesori de „capital educațional” gata să fie investit pe piață în scop lucrativ.

În acest context, așteptările „mediilor de afaceri” sunt ca universitățile să fie întreprinderi eficiente, gata să satisfacă „cererea de forță de muncă” de pe piață. De pe această poziție, sectorul economic nu ezită să își exprime tot mai acut așteptările ca învățământul superior public să se transforme într-un sistem de „școli profesionale” de înaltă calificare capabil să furnizeze forță de muncă pentru propriile interese. În consecință, folosindu-se de argumentul ultim al angajatorului, reprezentanții sectorului economic tind adesea să devalueze competențele academice și de cercetare ale absolvenților, pe care le etichetează ca „supra-calificări” inutile, dar și să critice vehement caracterul prea „teoretic” al competențelor oferite, în raport cu „realitatea practică” a muncii. Pe de altă parte, încercând să facă față noului context, universitățile continuă să folosească discursul simbolic al prestigiului (retorica „excelenței în cercetare”) ca pe o pârgie capabilă să le sporească șansele de reușită într-o competiție tot mai acută pe piața academică. O serie întreagă de conflicte de rol se dezvoltă astfel în câmpul academic, în competiția pentru resurse. Prinse la mijloc între tendința de comodificare a produselor cunoașterii, de asimilare a acestora ca bunuri cu valoare

pe piață, pe de o parte, și, pe de altă parte, de imboldul irepresibil de a transforma tradiția academică într-o resursă simbolică a cărei unicitate inalienabilă e de la sine înțeleasă, universitățile au de rezolvat conflicte complexe de rol între pragmatic și simbolic.

Raportul Senatului SUA din 2012, după o investigație de doi ani a sistemului universitar, observa că doar 17,4 % din venitul anual este folosit pentru *teaching*, în timp ce peste 20% sunt distribuiți ca profit investitorilor și peste 25% sunt folosiți pentru marketing. În același an, Raportul House of Commons din Marea Britanie observa că 23% din banii publici care ajung în universități prin procesul taxării bazate pe împrumut de la bugetul de stat ajung ca profit în buzunarele investitorilor privați. În acest sens, analiști precum Andrew McGettigan punctează, în volumul *The Great University Gamble: Money, Markets and the Future of Higher Education* din 2013, că “education is being re-engineered by stealth through a directed process of market construction, each move designed to protect the elite and expose the majority.” În fapt, există de câteva decenii o întreagă bibliografie care atrage atenția asupra importanței esențiale a acestui aspect. Este simptomatic răspunsul unei serii de intelectuali francezi la discursul electoral al lui Nicolas Sarkozy din 2007, cu celebra lui butadă populistă conform căreia finanțarea studiilor clasice, care au un public restrâns, ar trebui redirecționată către discipline care oferă slujbe și mână de lucru industriilor de succes de astăzi. Această ideologie a stârnit reacția vehementă a unor gânditori precum François Rastier, Jean Marie-Schaffer sau Yves Citton, care au pledat pentru necesitatea de finanțare în continuare de către stat a “plăcerii cunoașterii”. Un alt punct de referință într-o asemenea arhivă legitimatoare poate fi considerată intervenția din 1918 a universitarului american Thorstein Veblen, *The Higher Learning in America*. Autorul puncta deja îngrijorătoarea *comercializare* a cunoașterii și considera că țelul universităților trebuie să rămână “*scholarly and scientific enquiry*”. Într-o lungă listă de texte similare, pot fi amintite aici contribuția lui R.S. Crane din 1935, *The Idea of the Humanities*, sau, mai recent, în 1996, Bill Readings cu *The University in Ruins*, în 2010, Martha Nussbaum cu *Not for Profit. Why Democracy Needs the Humanities* și în 2017 Stefan Collini cu *Speaking of Universities*. Toate aceste contribuții punctează faptul că adaptarea exclusivă a Universității la legile pieței duce la consecințe îngrijorătoare pentru societate în sens larg, precum și pentru existența și soliditatea democrației.

În acest orizont, ne asumăm câteva dintre observațiile și **semnalele de alarmă** descrise de această tradiție și de discuțiile actuale care susțin necesitatea regândirii Ideii de Universitate:

- a) există numeroase aspecte ale vieții umane care implică valori nemăsurabile;
- b) logica cuantificării punitive reduce spectrul de valori la o metrică de contabil;
- c) educația își pierde limbajul propriu în beneficiul celui impus de lumea afacerilor;
- d) comportamentul consumerist în academia reduce puterea Universităților de a fi factori activi în societate în beneficiul integrării acestora într-un sistem economic nechestionat;
- e) implementarea unei politici concurențiale în domeniul cunoașterii are numeroase efecte nefaste.

Principiile unei Platforme Umaniste

În orizontul descris mai sus, considerăm că politicile europene ale prezentului conțin dimensiuni esențiale pentru o Idee de Universitate care redefiniște și revalorizează componenta umanistă din toate domeniile. În conformitate cu cele mai recente studii¹ ale Comisiei Europene pentru strategia privind Universitățile, următoarele recomandări intră în consonanță cu propunerea unei Platforme Umaniste:

- Universitatea actuală se află într-o poziție specială unde se intersectează activitatea didactică, activitatea de cercetare, necesitatea inovației, precum și rolul social și economic al învățământului;

- Universitatea face posibilă diversitatea culturală, politicile incluziunii și ale egalității care sunt mai importante decât oricând;

- Universitatea prezentului e conștientă de presiunea actuală asupra valorilor academice și democratice și de rolul propriu fundamental în definirea și protejarea acestora, în special a autonomiei academice, a libertății de gândire și expresie și a autonomiei Universității față de presiunile ideologice, politice și economice ale momentului;

- Universitatea e capabilă să formuleze și să promoveze un mod de viață modern și democratic cu accente majore pe calitatea și relevanța dezvoltării unor competențe atât relevante economic, cât și antropologic, social și democratic;

- Universitatea se definește pe sine și acționează ca un actor principal în transformările ghidate de valori ale lumii contemporane și în dezbaterile ce privesc problemele fundamentale ale

---

¹ <https://education.ec.europa.eu/document/commission-communication-on-a-european-strategy-for-universities>

acesteia, de la criza ecologică la tranzițiile tehnologice, de la problema inegalității la violența lipsei de dialog;

- Universitatea facilitează și promovează metodologii și forme de interacțiune interdisciplinară, în orizontul unei lumi plurale și în care soluțiile nu pot fi uniformizante și monofone;

- Universitatea dezbate, definește și promovează conceptul de cetățean responsabil, tolerant, susținător al axiomei egalității și al necesității incluziunii, deschis către gândirea critică și coeziunea socială bazată pe încredere și respect pentru celălalt.

Considerăm, în prelungirea acestor recomandări strategice, că este esențial să accentuăm importanța componentei umaniste și redefinirea acesteia în contextul contemporan. Pornind de la afirmația filosofului german Immanuel Kant conform căreia rațiunea de a fi a Universității este rațiunea însăși, credem că logica revitalizării componentei umaniste din fiecare domeniu de cunoaștere este definită de următoarele *principii*:

- axioma egalității, discernământul critic și gândirea liberă;
- accentul pus pe știință și pe crearea de tehnologii etice și benefice pentru umanitate;
- accentul pus pe artă ca formă esențială de expresie a valorilor umanului și pe cultură ca formă de protejare și promovare a acestui patrimoniu;
- asumarea de risc în procesul de cercetare și inovație și mai puțin confirmarea contabilă a ceea ce este posibil și de dorit;
- accentul pus în cercetare și finanțare pe *output*, nu doar pe *input*, pentru a permite în mod autentic inovația, dezvoltarea și evoluția societății.

În acest orizont, ipotezele pe care Platforma Umanistă le face necesare sunt următoarele:

- Universitatea nu poate fi judecată exclusiv după criteriile competiției și ale pieței; cunoașterea rămâne un bun public al umanității;
- Învățământul de calitate poate fi judecat, nu măsurat. Cultura, științele culturii și componenta umanistă din celelalte domenii necesită recunoașterea faptului că judecarea actului didactic și de cercetare trebuie să conțină și alte criterii decât rankingurile și

compararea datelor;

- Universitatea are ca funcție principală educația *printr-o* disciplină sau mai multe și nu rezumarea la educația *într-o* disciplină și obținerea unei diplome.

În acest sens, educația umanistă nu constituie doar un instrument al reproducerii unei culturi și a identităților sale, ci ea reprezintă mai ales un instrument al transformării acestora. Învățământul umanist completează transmiterea cunoașterii în orice domeniu academic atât din punct de vedere didactic, cât și al cercetării. Din toate aceste perspective, Universitatea Babeș-Bolyai este în procesul unei reorganizări interne care să respecte și să pună în practică ipotezele și principiile unei refundamentări umaniste. Această reorganizare implică reliefaarea relațiilor între domenii de cunoaștere, susținerea interdisciplinarității și a dialogului, a chestionării și completării reciproce. În plan instituțional, UBB se definește în prezent prin relația între șase școli academice și, în cele ce urmează, Platforma Umanistă este defalcată în funcție de caracteristicile proprii acestora, dar și, mai ales, în funcție de componentele transversale care permit Ideea unei Universități contemporane și pentru viitor.

Școala de arte și științe umaniste

În ultimele decenii, s-a simțit tot mai intens presiunea științelor tari asupra disciplinelor umaniste, considerate slabe. A devenit evident un transfer fără rest al discursului autoritarist al „succesului” (financiar, deci socio-profesional) dinspre mediile economico-financiare înspre societatea civilă, în sensul ei cel mai larg. Pe de altă parte, însă, există o tendință tot mai clară a universităților de a *reintegra în domeniul strategic al cunoașterii disciplinele umaniste*, recunoscute nu doar ca anexe ale științelor sau ca sisteme de arhivare culturală, ci ca discipline care contribuie la creșterea bunăstării sociale generale. Odată cu conștientizarea faptului că profitul social nu e cuantificabil doar în profit financiar pe termen scurt (în contextul tensiunilor geopolitice actuale, cultivarea unor valori democratice și creșterea gradului de civilizație reprezintă investiții pe termen mediu și lung), mai vechea tradiție a cunoașterii organizate după principiile STEM tinde să fie tot mai mult înlocuită de principiul STEAM (STEM +, în cazul UBB). La nivel internațional, s-au făcut pași decisivi în acest sens. Din nevoia de a reforma programul educațional național, în 2012 Parlamentul SUA (prin Camera Reprezentanților) a exprimat necesitatea de a adăuga arta și

design-ul ca domenii prioritare care pot contribui la încurajarea inovațiilor și a creșterii economice, alături de strategiile STEM. O serie de universități din întreaga lume au adoptat deja programe de dezvoltare care încurajează dinamizarea colaborării dintre componenta științelor așa-zis „tari” și domeniul umanioarelor, iar paradigma STEAM (STEM+) tinde să înlocuiască modelul centrat exclusiv asupra primelor.

În orizontul reperelor de revalorizare a componentei umaniste din toate domeniile spre emergența și configurarea unui umanism al timpului nostru și pentru o educație umanistă adecvată societății digitale și globale propunem:

Regândirea strategică a relațiilor dintre disciplinele umaniste și refuncționalizarea lor în economia generală a cunoașterii

În acest sens, considerăm că este nevoie de:

- o intensificare a eforturilor de *a depăși teritorializarea strictă a domeniilor* și de o flexibilizare a programelor de studiu astfel încât acestea să facă loc efectiv formării trans- sau inter-disciplinare, deopotrivă importantă pentru dezvoltarea unor arii de cercetare emergente (Digital Humanities, VR Psychology, Narrative Design etc) și pentru adaptarea la o piață a muncii din ce în ce mai sofisticată din unghi tehnologic. Cel mai mare obstacol în implementarea unor astfel de programe de studiu flexibile la nivelul universităților românești este legată de funcționarea sistemului de acreditare care se face, de regulă, pe un singur domeniu, fapt care restrânge posibilitatea de legitimare a unor domenii emergente și de justificare a recrutării resursei umane specializate în aceste domenii noi;
- Susținerea unor mecanisme de colaborare transversală între toate specializările de profil umanist și între acestea și cele de profil științific și vocational, atât în ce privește cercetarea, cât și în ce privește învățarea;
- O mai bună înțelegere a omului și a societății prin studiul relațiilor acestora cu mediul natural. Aceasta presupune o re-orientare a investigațiilor noastre și a învățământului filosofic spre luarea în considerare a temelor legate de cogniția încorporată (*embodied cognition*) și etica mediului (*environmental ethics*).

Recunoașterea specificului de cercetare și instituționalizare al disciplinelor umaniste

Colaborarea dintre așa-numitele științe tari și disciplinele umaniste – care în dinamica socială se produce spontan – nu trebuie să conducă la ștergerea specificului disciplinar al celor din urmă, ci la conștientizarea faptului că acestea devin parteneri redutabili, cu potențial inovator ridicat, doar în măsura în care le sunt *recunoscute criteriile specifice și dreptul de a se dezvolta conform propriilor norme și tradiții*. În acest sens, propunem revizuirea următoarelor principii sau mecanisme instituționale:

- preluarea mecanică, după modelul altor domenii, a unor criterii de cercetare și de diseminare a rezultatelor cercetării / publicării;
- ierarhizarea strictă a naționalului și a globalului într-un mod în care se pierde rolul cercetărilor fundamentale, și se ignoră specificul limbilor naționale și a circulației publicațiilor de tip național din studiile umaniste;
- abordarea necritică a unor sisteme mecanice în evaluarea cercetării umaniste, legate de limitările (tehnologice, ideologice etc.) acestor sisteme / norme / platforme, care depind adeseori exclusiv de interese financiare și economice

Recunoașterea importanței mediului audiovizual pentru educația și societatea contemporană

După mai bine de un secol în care a ținut capul de afiș al culturii populare, audiovizualul a devenit principala sursă de transmitere a informației. Prin urmare, studiul filmului – deși mai degrabă ignorat în sistemul de educație românesc – a ajuns să contribuie ca suport și stimulent audiovizual pentru discipline diverse, atât din zona socio-umană cât și STEM, dar și drept cale spre a deprinde o conduită morală și socială adecvată lumii contemporane. Mai mult, deprinderea folosirii mediului audiovizual conduce spre dezvoltarea gândirii critice, scrierii creative, exprimării complexe, cunoașterea devenind astfel nu doar mai accesibilă, ci mai relevantă.

În plus, mediul audiovizual crește capacitatea studenților de a vizualiza elemente prezentate în diferite discipline și, astfel, de a le asimila mai ușor; capacitatea lor de a memora informațiile parcurse, prin transformarea învățatului într-o activitate plăcută; capacitatea de a-și menține atenția asupra unui subiect o perioadă mai îndelungată de timp. Mai mult, alte studii semnaleză o creștere și a numărului de locuri de muncă din domenii diverse care necesită

cunoștințe de creare de conținut audiovizual digital, dată fiind creșterea posibilităților de expunere pe diferite platforme.

În acest sens, considerăm drept esențiale:

- Introducerea în zona disciplinelor obligatorii, la nivelul învățământului preuniversitar, a unui parcurs de 4 ani de Educație media;
- Flexibilizarea curriculară a programelor multi/trans/interdisciplinare. Modificarea cadrului legislativ astfel încât să permită construcția de programe universitare care să poată oferi ocupații din mai multe grupe minore subsumate aceleiași ramuri de științe. Sistemul rezultat ar fi comparabil cu cel anglo-saxon de Major-Minor;
- Clarificarea aspectelor legate de studiile interdisciplinare și deschidere în abordarea unor noi forme de cunoaștere prin artă sau direcții metodologice de cercetare;
- Construcția de standarde ocupaționale specifice domeniului vocațional (de exemplu dramaturg, secretar literar, etc.), actualizarea COR prin corelarea cu ESCO (de exemplu artist comunitar, performer), corelarea pieții muncii cu posibilitățile ocupaționale oferite de ESCO.

Regândirea politicilor lingvistice în acord cu dinamica societății globale

Din punctul de vedere al competențelor lingvistice, atât comunitatea restrânsă a cercetătorilor, cât și societatea globală se confruntă actualmente cu o polarizare tot mai accentuată: pe de o parte, tendința de dezvoltare a unor *lingua franca* ale științei (engleza este dominantă în acest moment), care să asigure o fluiditate fără precedent a cunoașterii și a informației; pe de altă parte, nevoia de diferență și de identitate, principii fundamentale în domeniile umaniste, conduce la încurajarea dezvoltării competențelor legate de limbi mai puțin frecventate la nivelul comunicării globale.

O platformă de secol XXI a UBB vizează o dezvoltare multidirecțională, care să permită absolvenților deopotrivă accesul ușor la fluxul actual al informației și specializarea în limbi sau culturi considerate marginale, dar a căror cunoaștere este esențială pentru nevoia de diferență și de conservare a identității în sistemul proceselor culturale globale. La recomandările Consiliului

European din 2018, *competența multilingvă constituie una dintre cele opt competențe fundamentale* (alături de competența alfabetizării, competența matematică/ în științe, tehnologie și inginerie, competența digitală, competența socială și de dezvoltare personală, competența civică, competența antreprenorială, competența conștiinței culturale și de expresie).

Finanțarea adecvată a învățământului umanist

În acest sens, avem în vedere următoarele propuneri concrete:

- Finanțarea dublei specializări, câtă vreme tocmai dubla specializare asigură efectivul mare de studenți înscriși la programele de studii ale Facultății de Litere și le oferă studenților o șansă dublă de inserție pe piața forței de muncă, în raport cu formele de studii bazate pe monospecializare.
- Creșterea coeficientului cost, adică de finanțare „pe cap de student” înscris la studii de limba și literatura română, în speță acordarea coeficientului 2 pentru student nivel licență și a coeficientului 4 pentru student nivel master.
- Acordarea coeficientului, prevăzut prin lege, de 6% din PIB dedicat sistemului de învățământ, care ar rezolva rapid aceste probleme (și încă multe altele, cu care sistemul de învățământ românesc se confruntă). Astfel, statul român ar intra, fie și tardiv, în legalitate în raport cu propriul său sistem de educație.

Școala de științe sociale

Științele socio-umane, din perspectivă instituțională, pot servi drept liant între interese de cunoaștere aparent divergente, așa cum sunt ele reflectate de structura și funcțiile universităților moderne. Departamentele de a încorpora în practică un singur model de organizare și o singură misiune, cum se putea întâmpla până acum un secol, acestea tind astăzi să construiască un compromis între modelul clasic al universității humboldtiene și modelul universității de tip antreprenorial și/sau vocațional, sub presiunile crescânde exercitate de masificarea educației superioare și transformările mediului economic din ultimele decenii. Afectată de provocări ale tendințelor spre globalizare și de transformările funcțiilor pe care le îndeplinește educația în statul post-național,

universitatea contemporană face față unor provocări ce țin de valori disjuncte ce intră adesea în conflict. Acestea contrapun, pe de o parte, civismul și filosofia educațională orientată spre servirea comunității, elemente care fac din educație un *bun comun*, spiritului competitiv al mediului corporatist, pe de altă parte, pentru care educația este un *bun privat* subordonat succesului individual. În aceste condiții, „conflictul facultăților” nu mai este unul ce ține doar de autonomia domeniilor de cunoaștere care le întemeiază, ci și de modelele de raportare diferită la mediul exogen (politic-civic sau antreprenorial), de răspunsurile pe care universitatea este chemată să le dea multiplelor provocări ale unei societăți în continuă transformare. Într-un fel, fiecare facultate sau program de studii oferă propriile răspunsuri și își construiește propria modalitate de raportare la aceste provocări, în măsura în care instituția academică este capabilă să ofere un echilibru între aceste tendințe și nu are ambiția să impună hegemonic un singur model tuturor componentelor sale.

Din nefericire însă, prea adesea se întâmplă ca disciplinelor umaniste să li se aplice în practica administrativă curentă un cadru procustian datorat dominației disciplinelor mai influente în raport cu factorul economic, conducând la marginalizarea și declinul acestora, atât în mediul academic cât și în afara lui. În acest asamblaj, disciplinele socio-umane sunt chemate să contribuie, în consonanță cu grupul *Artelor și Științelor umaniste*, la conservarea componentei humboldtiene a Universității, ca instituție atașată unui set de valori centrate în jurul libertății individului, a libertății cunoașterii și învățării, a îngemănării dintre predare și cercetare, laolaltă cu afirmarea și cultivarea calității de cetățean într-o societate democratică. Prin conținutul și orientarea lor, științele socio-umane contribuie la formarea unei culturi centrate pe valori civice și democratice prin care se cultivă respectul pentru drepturilor fundamentale ale indivizilor și pentru alteritate, întărind componenta multiculturalistă. Raportarea la inegalitățile sociale – respectiv înțelegerea modului de generare a acestora și căutarea soluțiilor pentru gestionarea lor în conformitate cu valorile promovate de educația umanistă – devine una dintre componentele esențiale ale contribuției sectorului științelor sociale la demersul umanist. Aceasta face posibilă și afirmarea unei dimensiuni emancipatoare, punând în relație revelarea specificului grupurilor, claselor și instituțiilor sociale cu aspirația spre autodepășire individuală și spre recunoașterea valorii și demnității umane.

În epoca patronajului statului național sau a statului social, prestigiul unei instituții, fără a fi neapărat urmărit ca scop în sine, era luat în seamă mai curând prin expresia sa calitativă, ca o

formă de noblețe; ceea ce conta era calitatea și plasamentul în rangurile înalte ale elitelor ale absolvenților acestora. Universitatea era un apanaj al construcției diferențelor de clasă – o formă de „noblețe de stat” (Bourdieu) transferată, circular, de la absolvent la instituție și invers; adică de la purtătorul prestigios de diplomă către instituția care devine „de rang înalt”, iar apoi de la prestigiul cu care diploma unei instituții de prestigiu îl investește pe absolvent, într-o spirală mereu ascendentă. „Excelența” era astfel un produs intern, dat de calitatea cunoașterii și abilităților transferate în interiorul instituției, nu al unui joc comparativ – și oarecum manipulatoriu – extern. De aici și decuplarea activității academice din interiorul instituției de învățământ – investită cu autonomie – de preocuparea pentru achiziționare de resurse (o problemă a administratorului²). Suprapunerea modernă între administrație („management”) și modul de derulare a sarcinilor curente de predare, învățare, cercetare și comunicare a rezultatelor științifice este un rezultat / consecință a rolului hibrid pe care este forțat să și-l asume universitatea de astăzi, somată să se conceapă pe sine ca pe un jucător pe piață și să se angajeze într-un joc concurențial. Dar miza acestui joc nu mai este atât alchimia transformărilor cognitiv-simbolice și sociale de la nivelul raporturilor dintre profesori și studenți sau a tuturor celor care formează „comunitatea academică”, ci obținerea unui avantaj comparativ în raport cu instituții similare. Astfel, pentru întreg corpul academic, logica competiției prin intermediul clasificărilor internaționale e un stress care nu are legătură cu activitatea academică rutinieră în sine, ci cu politicile de poziționare și de supraviețuire în raport cu resursele de finanțare. Este o întrecere ce reflectă destul de bine neoliberalismul economic în acțiune, prin care cei mai buni sunt mereu recompensați, iar cei mai slabi pierd mereu concursul, fiind sortiți să dispară. Soluția cea mai adoptată tinde să fie alinierea la sistemul clasificărilor internaționale bazate pe un sistem de ratinguri multicriteriale pe cât de sofisticate pe atât de contestabile. O soluție mai bună, mai rațională este raportarea echilibrată la *rankingurile individuale* și considerarea cu primordialitate a *metarankingurilor* disponibile, analizând prezența, consecvența și tendințele remarcate pe un orizont de timp mediu și lung. ***Îi revine astfel universității rolul de a educa mediul economic, și societatea în general, și de a schimba radical perspectiva pe care acestea o au în România asupra mediului academic.***

Pentru universitățile din „prima ligă” diferența dintre ce trebuie să faci ca să predai și să cercetezi cu folos și ce trebuie să faci pentru a te plasa mai sus în ierarhie nu e prea importantă.

---

² Poate merită amintite aici resursele materiale suplimentare pe care vechile universități, în epoca medievală iar apoi modernă, le dețineau datorită privilegiilor regale sau a proprietăților imobiliare deținute de acestea, ca garant al asigurării financiare compensativ în raport cu resursele furnizate de stat.

Dar pentru universitățile din pozițiile intermediare ale clasamentelor – mijlocii sau inferioare – miza nu mai e realizarea valorii și a cunoașterii, ci supraviețuirea. De aici, o serie de efecte inadecvate care încep cu pervertirea raportului dintre calitate și cantitate (logica clasamentelor și a numerelor mari se substituie logicii calității predării și învățării) și continuă cu adoptarea de „forme fără fond” (mimarea acelor acțiuni, programe educaționale, inițiative de cercetare, articole etc. care, prin simpla lor existență, adaugă „punctaj”, chiar dacă acoperirea calitativă e precară). Raportarea la sistemul de finanțare *per capita* introdus în 1999 – prin care universităților li se repartizează fonduri în funcție de numărul de studenți și nu de calitatea și utilitatea programelor – adaugă conținuturi noi dizolvării calității prin cantitate. În goana disperată pentru acoperirea bugetului instituțiilor sau pentru dezvoltarea de programe noi – și în condiții de penurie bugetară cronică din ultimele decenii – universitățile se luptă să obțină cifre cât mai mari de noi înscriși în facultăți. O vreme, cât demografia școlară a ajutat „intrările în sistem”, datorită cohortelor generoase de absolvenți de liceu, efectele creșterii efectivelor universitare din perioada anilor 2000 nu s-au simțit prea mult, întreg deceniul cunoscând o creștere a numărului de cursanți, de secții și programe noi, fără precedent. Scăderea bruscă a cohortelor de studenți, odată cu 2010, suprapusă peste criza economică ce a afectat puternic bugetul și salariile angajaților din învățământ – la care s-a adăugat și o reformă structurală a sistemului universitar în 2011 (o reformă fără resurse, în vreme de criză) – au provocat un adevărat șoc în sistem. Multe specializări și facultăți au fost nevoite să își reducă drastic activitatea, să fuzioneze între ele sau chiar să dispară, datorită scăderii efectivelor. Examenele de admitere au fost treptat eliminate la cele mai multe dintre facultăți, o masă importantă de absolvenți de liceu cu rezultate slabe la bacalaureat, care până atunci ar fi fost respinși la selecția pentru universitățile de stat, au populat instituții de învățământ dispuse la compromisuri în calitate pentru a salva bugete, catedre, programe educaționale. A fost debutul unei reacții în spirală în detrimentul calității, care s-a dovedit ca fiind și el, parțial, efectul structural al aceleiași logici defectuoase de finanțare aplicată și liceelor, cu aceleași rezultate din ce în ce mai slabe în raport cu standardele internaționale de competență. Un reproș din ce în ce mai insistent, vizând capacitățile dezamăgitoare, uneori mult sub nivelul de acceptabilitate, a început să fie formulat și de angajatorii ce asimilau noile promoții de absolvenți – și de data aceasta nu mai era vorba doar de poziționări tactice pentru a stoarce mai multă forță de muncă gata calificată pentru piațe. În realitate, mediul economic contribuie și el, indirect, la spirala declinului calitativ în educația academică: din ce în ce mai mulți studenți lucrează încă din timpul facultății ca angajați

cu normă întreagă în domeniul economic. Absența lor de la cursuri este tolerată cel mai adesea în facultățile unde frecvența nu este obligatorie. Numărul celor care reușesc să obțină și diplome, între aceștia, este destul de ridicat, totuși. Însă absențele masive creează goluri importante în formația viitorilor absolvenți – iar până acum atât universitățile cât și angajatorii au tolerat situația. Un remediu l-ar putea alcătui introducerea unor măsuri legislative care să reglementeze durata zilei de muncă maxime pentru studenți înscriși la facultate (maximum o jumătate de normă, de pildă), pentru a crea un compromis între nevoia acestora de a obține venituri independente și optimizarea participării la cursuri. Aceasta ar permite și o monitorizare mai eficientă a frecvenței și a procesului educațional în facultățile cu absenteism masiv.

În contextul asumării și susținerii active a priorităților epistemologice existente, considerăm esențiale:

Înțelegerea complexă a comportamentului uman, prin asigurarea în cercetarea de specialitate a unui echilibru între abordarea nomotetică și cea ideografică, între focalizarea pe adevărurile comune, transferabile, cu putere explicativă înaltă, și manifestările individuale, inedite, particulare, care pot fi aprofundate mai degrabă cu instrumentarul de cunoaștere specific științelor umaniste;

Promovarea cunoașterii de specialitate ca expertiză fundamentată științific, dar și ca răspuns la problemele concrete. Această abordare presupune ca, la toate nivelurile de formare, precum și în activitatea de cercetare, să asumăm dezvoltarea și promovarea unei cunoașteri experte, dar și a unei cunoașteri reflexive, calitative, problematizante, exploratorii.

Dezvoltarea metodologiei de studiu și a instrumentarului de cunoaștere propriu prin adoptarea instrumentelor de studiu de natură calitativă (evocativă, cazuistică, etnografică, narativă etc.) și prin încurajarea cunoașterii artistice, alături de cea științifică.

Promovarea unor principii pedagogice și de interacțiune educațională care să conducă la articularea unei *didactici universitare capabile să promoveze nu doar asimilarea cunoașterii de specialitate în toate domeniile, ci și formarea gândirii specialistului și asimilarea unor abilități esențiale specialiștilor indiferent de domeniul de formare*: abilități de studiu pe tot parcursul vieții, abilități de colaborarea profesională, comunicarea eficientă, abilități pragmatice, atitudini și sisteme valorice esențiale promovării unor democrații autentice și dezvoltării unor economii bazate pe informație, inovație, echitate și sustenabilitate.

Explorarea aplicabilității unui *instrumentar cognitiv care să contribuie la formarea specialiștilor în diferite domenii de cunoaștere în calitate de creatori de valori și nu doar de consumatori ai cunoașterii existente*. În acest sens, considerăm esențială explorarea instrumentarului gândirii creative, laterale, imaginative, fundamentată pe comportamente reflexive, îndoială epistemică, explorarea limitelor cunoașterii și a excepțiilor, abordarea inter- și transdisciplinară, autocunoaștere și introspecție.

Promovarea principiilor cunoașterii semnificative (Fink, 2001) și a unor niveluri de înțelegere avansate (Modelul Understanding by design - Jay McTighe and Grant Wiggins, 1998). Modelele menționate presupun conducerea învățării și a formării studenților până la obținerea unei perspective mai ample și complexe asupra cunoștințelor, exersarea empatiei (compasiune, spirit de justiție socială, exprimare publică avizată, persuasivă și capacitate de dialog, dezvoltarea sensibilității față de ceilalți și față de problematica umană asociată domeniului studiat), obținerea unor cunoștințe despre sine, în relație cu conținuturile asimilate (meta-cunoștințe, strategii metacognitive, raportare emoțională la cunoaștere, capacitate de reflecție, cunoștințe strategice).

Promovarea unui *sistem de valori și atitudini adecvate pentru recunoașterea și valorizarea diferențelor și a individualității*.

Orientarea eforturilor pentru construirea unui mediu de încredere, echitabil și de respect reciproc, care să reflecte o manifestare autentică a diversității, libertății de exprimare și gândire, precum și pentru un angajament față de adevăr, onestitate și excelență.

Crearea unui grad ridicat de autonomie³ a cadrelor didactice/cercetătorilor în realizarea activităților de cercetare, respectiv didactice.

Schimbarea de paradigmă în orientarea pentru publicarea rezultatelor cercetării științifice, angajându-ne să diseminăm rezultatele cercetării realizate în cele mai prestigioase forumuri internaționale de dezbatere științifică, respectiv să publicăm aceste rezultate în cele mai prestigioase publicații din fluxul internațional de publicații în domeniul/aria de pregătire/interes/preocupare de cercetare pe care fiecare cadru didactic/cercetător/doctorand o are.

---

³ Înțelegem prin autonomia cadrelor didactice și a cercetătorilor un nivel ridicat de independență al acestora în raport cu structurile de conducere existente la nivelul departamentului, facultății și universității, precum și capacitatea acestora de a se administra și governa singuri în exercitarea drepturilor, obligațiilor și responsabilităților care decurg din poziția academică pe care o dețin, respectiv din implementarea *Planului individual de carieră (Planul Academic)*.

Fundamentarea activității didactice pe rezultate actuale ale cercetării, oferind astfel studenților posibilitatea de a cunoaște în mod adecvat realitatea prezentă a mediului social, economic și cultural.

Dezvoltarea până la nivelul de generalizare integrală a unui proces didactic care să se bazeze pe învățare prin descoperire/predare activă, centrat pe student, și care să fie caracterizat printr-un profund transfer al cunoașterii privind modul de generare/obținere a rezultatelor din cercetare.

Dezvoltarea unei culturi organizaționale care să aibă la bază valorile și misiunea asumată, dar cu un puternic caracter *colaborativ*, în condițiile unui cadru instituțional definit prin *etică și raționament academic autentic*.

Creșterea gradului de recunoaștere, certificare și acreditare internațională a programelor de studiu oferite, având în vedere necesitatea dezvoltării permanente a componentei de internaționalizare a studiilor.

Dezvoltarea capacității comunității academice specifice fiecărei facultății de a înțelege și de a accepta *nivelul calitativ diferențiat al activității de cercetare științifică*.

Recunoașterea adecvată/reală a performanței științifice realizate, astfel încât publicarea unui articol într-o revistă prestigioasă, obținerea unui grant de cercetare, ocuparea unui post didactic/de cercetare, respectiv obținerea unei citări într-o publicație de top la nivel internațional să reprezinte un indicator calitativ de succes.

Asigurarea unui proces de educație incluzivă (predare/învățare) puternic centrat pe student, în care tratarea diferențelor dintre studenți ca resursă pentru procesul de învățare și transmiterea cunoștințelor este însoțită de radiografia/demonstrarea modalității de generare a respectivelor cunoștințe.

Adaptarea metodelor și procedeelelor didactice la condițiile de modernitate ale societății actuale, în corelație ridicată cu cerințele raționale ale pieței muncii, pentru creșterea gradului de *creativitate* și a capacității de *analiză critică* a studenților, dincolo de asimilarea cunoștințelor și dobândirea competențelor.

Dezvoltarea unui sistem interconectat de acces la resurse informaționale și servicii suport pentru creșterea nivelului general al cunoașterii și educației în societate, respectiv pentru diminuarea asimetriei informaționale în societate. Dezvoltarea și formarea de personalități

complexe, capabile să înțeleagă și să opereze în medii socioprofesionale variate, în care necesitatea polispecializării și cea a sensibilității culturale se întrepătrund.

Prioritățile strategice pe care ni le asumăm sunt:

Stimularea și prioritizarea cercetării inovative și de tip *forward thinking* la nivel individual sau de colectiv care își propun să ofere soluții la probleme actuale ale mediului economic și social, ori să genereze soluții pentru probleme nerezolvate ale cunoașterii științifice.

Extinderea dimensiunii comunității academice dincolo de limitele ei tradiționale, prin includerea pe de o parte a exponenților mediului preuniversitar, iar pe de altă parte prin menținerea colaborării cu profesorii valoroși, care au contribuit semnificativ la definirea comunității pe parcursul vieții active de muncă și care pot genera în continuare valoare adăugată comunității.

Instituirea și asigurarea unui mecanism de opțiuni individuală pentru alegerea unei traiectorii flexibile de carieră – *profil academic predominant educațional* sau *profil academic predominant de cercetare* – cu asumarea responsabilităților și indicatorilor de performanță specifici fiecărui profil.

Crearea premiselor și cadrului instituțional pentru dezvoltarea unui proiect autonom⁴ de dezvoltare a carierei profesionale, atât pentru cadrele didactice și de cercetare titulare, cât și pentru resursa umană participantă la competițiile pentru ocuparea posturilor disponibile.

Instituirea la nivel de facultate a unui sistem permanent de training a cadrelor didactice și cercetătorilor pentru asigurarea unui management eficient al activității didactice, de cercetare și administrative.

Atragerea de cercetători consacrați la nivel internațional în proiecte de cercetare derulate de către cadrele didactice și cercetătorii facultății.

Asigurarea condițiilor necesare unei pregătiri avansate în domeniul cercetării științifice pentru cadrele didactice/cercetătorii și doctoranzii facultății.

Stabilirea expertizei științifice, respectiv a direcției majore de investigare, pentru fiecare membru al comunității, pe baza realizărilor obținute în domenii specifice de cercetare.

---

⁴ Proiectul autonom este în fapt Planul individual de carieră / Planul Academic.

Asigurarea unei politici transparente de recompensare a cadrelor didactice pe baza performanței realizate în oricare din cele trei domenii majore de interes: activitatea de cercetare, activitatea didactică, respectiv de furnizare de servicii spre comunitatea academică și științifică.

Monitorizarea traiectoriei de carieră profesională a absolvenților facultății, reprezentând o sursă de informații pentru dimensionarea performanței activității didactice și de cercetare.

Școala de științele naturii și ale vieții

Dezvoltarea umanității este strâns legată de evoluția cunoașterii științelor naturii și ale vieții, iar dezvoltarea științifică și tehnologică au dus semnificativ la creșterea speranței de viață și la îmbunătățirea calității acesteia. Performanța științei moderne este dată și de specializarea oamenilor ce o cultivă și o construiesc. De cele mai multe ori inovația și succesul unui demers științific apar după lungi cercetări făcute în domenii restrânse cu utilizarea unei tehnologii complexe. Promovată astfel, specializarea într-un anumit domeniu și pe o anumită tehnică restrânge capacitatea de a vedea lucrurile în ansamblu. Pierderea acestei *perspective de ansamblu* duce la înstrăinarea de lume, deci la ruperea de societate. Știința este o parte din ceea ce numim cunoaștere, iar cunoașterea este o parte din ceea ce numim idealurile ființei umane implicate direct în bunăstarea acesteia.

Științele, în general, au un rol central în dezvoltarea umanității prin asigurarea unei cunoașteri obiective și coerente a naturii precum și creșterea bunăstării, situație care impune, deci, o reintegrare a valorilor umaniste în știință. Știința, de-a lungul istorie sale, și-a asumat mereu acest rol de a explora și cunoaște lumea și viața, iar ,pe lângă acesta, știința modernă găsește o semnificație majoră în implicarea în soluționarea problemelor cu care se confruntă umanitatea:

- Creșterea accelerată a populației din anumite zone ale globului care reclamă o creștere pe măsură a producției de alimente și disponibilitatea resurselor și serviciilor necesare susținerii vieții, pe de o parte, și scăderea populației în alte părți ale globului, care face necesară adopția de noi tehnologii, pe de altă parte;
- Resursele limitate de energie convențională și importanța identificării surselor de energii alternative;

- Încălzirea globală care provoacă îngrijorare din ce în ce mai puternică la nivel politic înalt și determină instituirea unor măsuri reparatorii (decarbonificare, stocare de CO₂, noi surse de energie alternativă);

- Extincția accelerată a speciilor, datorită activității antropice, un fenomen încă prea puțin cunoscut și studiat;

- Pandemiile pentru care se așteaptă soluții din partea științei;

- Accesul nediscriminatoriu la educație pentru a evita pericolul răspândirii imposturii și a apariției unor “generații pierdute”.

Ca urmare, astăzi este importantă, în orice domeniu, *o educație complementară*, care să ofere studenților din domeniul științelor exacte, al ingineriei sau al sănătății nu doar cunoașterea și respectul față de valorile trecutului, ci și o atitudine corectă, de-a lungul întregii cariere, în relația lor cu societatea, iar celor din domenii umaniste (istorie, filozofie, psihologie, sociologie, teologie, științele comunicării) cunoașterea corectă, pe baze științifice, a adevărurilor istorice, a evoluției societății omenești și, foarte important, înțelegerea și comunicarea corectă a informațiilor bazate pe adevărul științific către societate.

În acest context, valorile umaniste pe care le-ar putea integra știința modernă sunt:

- *cunoașterea complexă și integrată* a demersului științific, care trece dincolo de tehnică, de obiectiv și urmărește un sens mai larg și de perspectivă,

- *deschiderea spre comunitate și implicarea socială*,

- *gândirea critică și evaluarea etică* care, dincolo de rezultatul efectiv al demersului științific evaluează implicațiile sale etice în raport cu valorile fundamentale ale individului, societății și “vieții” ca principiu esențial al lumii,

- *libertatea gândirii, cultivarea imaginației, estetica actului creator, experiența căutării*, frumusețea descoperirii și a întrebărilor, toate acestea dincolo de performanță și rezultate cuantificabile.

În pofida faptului că multe dintre marile universități ale lumii au proiecte și propun burse de cercetare, respectiv dețin publicații și propun articole științifice în domenii transdisciplinare care conectează științele exacte de științele umaniste, în România nu există conexiuni clare în acest sens.

În curricula academică *cursurile inter și transdisciplinare*, care conectează științele umaniste cu cele exacte sunt foarte puține sau total absente. De asemenea, lipsesc programele de

finanțare dedicate integrării valorilor umaniste în domeniile științei și tehnologiei, ceea ce face ca abordarea multidisciplinară a acestor domenii să fie mult încetinită.

Ca prime soluții, obiective, care să vină în redresarea organică a acestor situații, membrii Școlii Academice de Științe ale naturii și ale vieții propun următoarele:

1. Programe de masterat transdisciplinare.
2. Programe de finanțare a proiectelor ce vizează integrarea valorilor umaniste în domeniile științei.
3. Inițierea unui centru de cercetare transdisciplinar organizat pe grupuri de lucru.
4. Facilitarea participării și recunoașterii academice a cursurilor între facultăți.
5. Promovarea și susținerea oamenilor de știință ce integrează în demersul lor explorarea valorilor și a științelor umaniste.
6. Organizarea de manifestări culturale care promovează tradiția și continuitatea în anumite domenii de cercetare științifică dezvoltate în cadrul școlilor academice ale universității.

Într-o universitate *world class*, bazată pe o educație prin cercetare și care urmărește menținerea unei relații active cu societatea, științele umaniste au un rol esențial, iar principiile promovate de acestea trebuie integrate în mod practic prin educație și cercetare în toate domeniile.

Școala de inginerie și tehnologie

Societatea umană este într-o continuă schimbare în ceea ce privește resursele necesare vieții pe de o parte și dezvoltarea și adaptarea mediului de viață pe de altă parte. Fiecare dintre aceste componente sunt accesibile, realizabile și perfectibile prin aportul științific, teoretic și mai ales practic. În acest context, pentru o perspectivă sustenabilă și o creștere a calității vieții, considerațiile etice, ecologice, economice și estetice trebuie luate în considerare. Cunoștințele diverse, aptitudinile dezvoltate și tot ceea ce se concretizează ca finalitate a pregătirii de specialitate reunite sub denumirea de *hard skills* sunt completate de *soft skills*-uri care pot face diferența atunci când facem referire la cariera profesională, precum și atunci când cunoașterea științifică și producerea de tehnologie își propun ca obiectiv fundamental să devină folositoare pentru umanitate. Definirea acestui din urmă termen și mai ales înțelegerea articulării sale fundamentale cu știința exactă și domeniul ingineresc reprezintă coordonate actuale ale gândirii

din domeniile noastre și urgente în contextul unei lumi în schimbare continuă și aflată de asemenea în fața a numeroase provocări.

Astfel ne preocupă stabilirea unor valori clare, profesionale și umane la care să adere membrii acestei școli, în relația cu ceea ce se numește deja în domeniu, în publicațiile științifice, *latura umanistă a ingineriei*. Profilul-țintă al unei asemenea abordări presupune implicare personală, disponibilitatea de a împărtăși experiența cu ceilalți, respect, responsabilitate, control, inspirație, curiozitate, plăcerea de a lucra, onestitate, atitudine prietenoasă și tolerantă, flexibilitate și disponibilitatea de perfecționare continuă.

Inginerii și cercetătorii trebuie să fie capabili să participe la procesul de luare a deciziilor – într-un dialog deschis și în evoluție – atât la nivel public, cât și la nivel instituțional, pentru ca progresul cunoașterii și al societății să fie real. Aceasta abordare umanistă se poate realiza în două moduri:

(1) interacțiunea științei și a oamenilor de știință cu problemele sociale și cu instituțiile exterioare comunității științifice;

(2) interacțiunile sociale între oamenii de știință și domeniile de cunoaștere pentru a descoperi, defini și proteja ceea ce reprezintă atât valorile lor comune, epistemice și ontologice în interiorul comunităților științifice, cât și posibilitatea unui *comun* democratic și deschis.

În România preocuparea pentru latura umanistă a domeniilor ingineriei și producției de tehnologii, precum și existența și susținerea transdisciplinarității, a dialogului între domeniile de cunoaștere și a actului didactic în mod autentic interdisciplinar sunt aproape absente. În curricula academică a școlilor de inginerie se găsesc foarte rar sau chiar lipsesc disciplinele legate de științele umaniste, iar existența și importanța unei componente umaniste a domeniului este neglijată sau neconștientizată. Lipsa finanțării unor proiecte transdisciplinare care ar ajuta la integrarea componentelor de inginerie cu cele umaniste face ca abordarea multidisciplinară a acestor domenii să fie mult încetinită.

Soluțiile propuse de Școala Academică de Inginerie și tehnologie pentru integrarea și colaborarea dintre științelor umaniste și domeniile de cercetare ce țin de inginerie sunt următoarele:

1. Noi specializări care să integreze ingineria cu științele umaniste pentru o relație reciproc avantajoasă.

2. Facilitarea implicării specialiștilor din diverse domenii umaniste (istorie, antropologie, literatură, artă, sociologie, științe politice, filosofie, etică sau științe economice) în colaborarea cu facultățile unde se studiază domeniile ale ingineriei.

3. Programe de finanțate a proiectelor ce vizează integrarea valorilor umaniste în domeniile ingineriei.

Școala Academică de Inginerie a Universității Babeș-Bolyai acordă importanță maximă formării unor specialiști de anvergură, cu o pregătire adecvată în domeniul științelor ingineresti, experți deschiși spre comunicare, colaborare și perfecționare, prin conștientizarea tot mai pregnantă a integrării valorilor umaniste în orizontul pregătirii lor. Considerăm că ingineria se face *cu și pentru oameni*, iar Ideea de Universitate susținută de Platforma Umanistă reflectă această schimbare de paradigmă: soluțiile cele mai bune pentru viitor nu se pot naște decât din convergența și dialogul dintre perspective plurale, din și prin asociere și colaborare și prin conștientizarea relației-cheie dintre produsele ingineriei și țelurile și valorile umanității, ceea ce nu se poate realiza decât printr-o regândire a *formării* didactice a noilor ingineri și a întregului sistem universitar înspre pedagogii de învățare cooperativă. Marginalizarea componentei umaniste face un deserviciu atât inginerilor, cât și societății și, din toate aceste motive, susținem includerea în *ethosul* educațional ingineresc a acestei componente, precum și regândirea relației dintre domeniile de cunoaștere, în actul didactic, precum și în actul de cercetare și inovație.

Școala de sănătate

Școala Academică de Sănătate este o structură academică ce include domenii de specializare și expertiză foarte eterogene, de la matematică, știința calculatoarelor, fizică și biologie, până la științe sociale și umaniste, cum sunt economia, psihologia, științele politice și cele ale comunicării. Acest conglomerat de obiecte și metodologii de studiu, rezultat din eterogenitatea domeniilor pe care le cuprinde, este coagulat de complexitatea pe care o implică *acceptiunea modernă a conceptului de sănătate, acceptiune ce nu poate fi cuprinsă și înțeleasă disciplinar*. De exemplu, Organizația Mondială a Sănătății definește conceptul de sănătate ca reprezentând o starea de bine fizică, mentală și socială completă, și precizează faptul că sănătatea nu poate fi redusă la absența bolii. Ideea că sănătatea nu poate fi redusă la o disfuncționalitate biologică și că trebuie înțeleasă în complexitatea ființei umane, incluzând dimensiunea subiectivă

și socială a experienței umane, alături de cea chimică și biologică, reprezintă de fapt *un pilon umanist* pe care se construiește această școală academică, alături de perspectiva empirică în care se ancorează metodologia științifică pe întreg spectrul de discipline.

Un alt element important al perspectivei umaniste în această Școală Academică se referă la faptul că provocările majore din domeniul sănătății pot fi abordate doar în contextul generat de analiza ființei umane în întreaga sa complexitate. De exemplu, progresul științific se poate traduce în îmbunătățirea sănătății populației doar în măsura în care cunoașterea științifică este tradusă în măsuri și politici care sunt viabile economic și acceptate la nivel social. Trecerea de la descoperire științifică la rezolvarea problemelor cu care se confruntă omenirea necesită o perspectivă complexă, care are în centrul ei nu o entitate biologică, ci omul în complexitatea sa. Gestionarea provocărilor ridicate de pandemia cu care se confruntă umanitatea în acest moment este o ilustrație perfectă a acestui fapt. Mai mult, evoluția științifică a domeniului larg numit „sănătate”, probabil unul dintre cele mai prolifere domenii la nivel mondial din perspectiva rezultatelor științifice generate anual, cuantificate de exemplu prin numărul de publicații, trebuie înțeleasă la rândul ei și din perspectiva umanistă, cea a cercetătorului care lucrează într-un domeniu profesional tot mai competitiv, iar obținerea unor rezultate remarcabile este tot mai dependentă de asigurarea resurselor financiare necesare pentru derularea unor studii avansate.

Menținerea acestei perspective umaniste asupra conceptului de sănătate are propriile provocări pe care le vom discuta pe scurt. *Supra-specializarea disciplinară necesară pentru a atinge excelența în fiecare domeniu vine cu dificultăți de a comunica eficient și de a colabora între discipline.* Abordări ale aceluiași fenomen de către altă disciplină sunt greu acceptate chiar dacă ele nu contravin abordărilor disciplinei cu care cercetătorii sunt deja familiarizați, ci pentru că nu folosesc același tip de limbaj, sau nu fac referire la aceiași factori. Paradoxal, aceste dificultăți de comunicare și colaborare inter/trans/multi-disciplinară se răsfrâng negativ tot asupra excelenței și competitivității, pentru că devine mai grea abordarea problemelor majore care au cele mai mari șanse să fie finanțate prin proiecte și granturi. Relaționat cu aspectul anterior, diferențele provenite din paradigmele în care operează discipline diferite duc uneori la adoptarea unor perspective mai înguste asupra conceptului de sănătate. De exemplu, experți cu pregătire în domeniul biomedical adoptă o perspectivă exclusiv biomedicală asupra sănătății, inclusiv asupra sănătății mintale, excluzând sau diminuând rolul proceselor psihosociale. Aceste concepții sunt limitative atât în ceea ce privește capacitatea de a desfășura programe de cercetare inter/trans/multi-disciplinare, iar

diseminarea în cadrul programelor academice sau în mediul cultural afectează formarea noilor generații de specialiști și percepția socială cu privire la importanța factorilor psihologici și sociali în menținerea sănătății.

La nivelul perspectivei epistemice, apar uneori confuzii, venite dinspre disciplinele umaniste și sociale, cu privire la valoarea explicativă a studiilor fenomenologice și hermeneutice, care explorează o dimensiune importantă a experiențelor individuale legate de sănătate, dar ale căror rezultate sunt prezentate ca teorii cu valoare explicativă generală. Acest lucru slăbește uneori adoptarea unor cunoștințe științifice obiective de către publicul neavizat cu privire la diferențele paradigmatică sau întărește discreditarea științelor sociale și umaniste de către cei cu o formare de tip biomedical. La nivel macro-social, influența negativă a pseudo-cunoașterii și a dezinformării, care își fac loc foarte ușor prin platformele de socializare, constituie un obstacol major în diseminarea pe scară largă a unei concepții și a unor cunoștințe științifice solide relaționate cu sănătatea. Competitivitatea foarte mare la nivel național și internațional face ca resursele necesare pentru a menține un program avansat de cercetare să fie foarte mari și greu de obținut sau menținut. Cercetarea în domeniul sănătății este dependentă de infrastructura de cercetare, care vine cu costuri foarte mari. Pe de altă parte, competitivitatea între instituții și grupurile de cercetare face ca resursele financiare să nu poată fi asigurate constant, ceea ce ridică probleme majore pentru continuitatea infrastructurilor și a programelor. În fine, unele suprapuneri între domenii și specializări, mai ales în zona disciplinelor sociale, nasc uneori redundanțe în ceea ce privește programele academice și probleme în a transmite un mesaj coerent și comprehensiv către societate.

Enumerăm în cele ce urmează câteva posibile soluții la nivel instituțional pentru a întâmpina aceste provocări:

- Încurajarea unor activități care să faciliteze comunicarea și schimbul de cunoștințe inter/trans/multi-disciplinar;
- Construirea de centre de cercetare și programe academice inter/trans/multi-disciplinare; Inițierea unui centru de cercetare transdisciplinar organizat pe grupuri de lucru (*i.* GL cercetare fundamentală transdisciplinară, *ii.* GL dezvoltare experimentală transdisciplinară, *iii.* GL cercetare industrială transdisciplinară) care să reunească cercetători din diferite domenii din UBB. Una dintre funcțiile principale ale acestui centru

propunem să fie cea de „science communicator”, atât între diferitele grupuri de lucru și de cercetare ale universității și, mai ales, ale universității cu mediul socio-economic.

- Susținerea și dezvoltarea infrastructurii de cercetare prin surse interne pentru a menține competitivitatea chiar și atunci când apar goluri în finanțare;
- Organizarea unor programe de culturalizare științifică pentru publicul larg;
- Integrarea mai bună a programelor academice între diferite domenii, astfel încât să faciliteze dezvoltarea unei perspective mai largi asupra domeniului sănătății pentru noile generații de specialiști.

Școala de studii teologice

Încă de la înființarea lor, universitățile au încurajat *dialogul dintre disciplinele studiate, promovând gândirea liberă și căutând adevărul cu multiplele lui fațete*. Prin intermediul scolasticii, aceste corporații de profesori și studenți au cultivat ideea că *rațiunea și credința se pot sprijini reciproc*, fapt care a deschis calea spre umanism. Apelând la rațiune, teologia a devenit ea însăși o știință, prin meritul marilor învățați dominicani Albert cel Mare (1193-1280) și Toma din Aquino (1225-1274), care urmăreau să pună în acord ideile lui Aristotel cu Sf. Scriptură. Mai târziu, sub influența răspândirii tiparului, individualismul perioadei Renașterii s-a manifestat în toate domeniile, inclusiv în cel al teologiei și al pietății (*devotio moderna*). Reprezentantul de seamă al acestei schimbări culturale profunde este Erasmus din Rotterdam (1469-1536), eruditul care caută un compromis între spiritul umanist și pietatea creștină. Considerând *libertatea spirituală ca o condiție necesară oricărui progres uman*, Erasmus a venit în întâmpinarea celor mai arzătoare probleme ale vremii și a propovăduit reînnoirea întregii vieți creștine pornind de la izvor, Sf. Scriptură.

În perioadele de mari frământări, Biserica și-a continuat misiunea de educator al unei Europe care își căuta identitatea. În contextul nostru transilvănean trebuie să readucem în spiritualitatea universitară ideile acelor personalități, care au pus bazele prețuirii cunoașterii și a științei pe aceste meleaguri, cum ar fi Honterus cu primele tipografii, Dávid Ferenc, ca gânditor original și fondator de religie, sau Apáczai Csere János, autorul primei Enciclopedii în directă vecinătate a universității claudiopolitane. Nu poate fi trecut sub tăcere nici mitropolitul ortodox

Simion Ștefan al Transilvaniei care, la 1648, tipărește la Bălgrad (Alba-Iulia de azi) prima traducere integrală în limba română a Noului Testament, traducere care a contribuit, alături de alte lucrări de același gen, la stabilirea unei direcții de evoluție a limbii române. Tot în Transilvania, Brașovul cunoaște în secolele al XVIII-lea și al XIX-lea o adevărată dinastie de preoți-cărturari, în cele șase generații de păstori de suflete ce au purtat numele de Radu Tempea. Cel mai cunoscut a fost, fără îndoială, Radu Tempea V, director al școlilor ortodoxe din Transilvania între anii 1796 și 1808, protopop al Brașovului, dar și autor al uneia din primele gramatici ale limbii române (lucrare cu caracter științific, publicată la Sibiu în 1797). Prin aceste activități, transilvănenii ortodocși se aliniau umanismului deja cultivat în celelalte două provincii, Moldova și Țara Românească, de către un Neagoe Basarab, mitropoliții Varlaam și Dosoftei ai Moldovei, Dimitrie Cantemir etc.

Teologia e și cunoaștere a lui Dumnezeu și discurs despre Dumnezeu, vorbire cu Dumnezeu în rugăciune și vorbire despre Dumnezeu. Ea nu e numai o harismă, un dar, ci și un efort al omului de cercetare și cuprindere, formulare sistematică, propovăduire și comunicare a cuvântului lui Dumnezeu. Teologia presupune o cunoaștere apofatică, mistică a lui Dumnezeu, dar și catafatică și rațională. Teologia este o harismă a Duhului Sfânt și o știință elaborată de teologi. Sub aspectul conținutului teologia este revelată, dar după latura ei formală este un discurs elaborat științific și sistematic de teologi. În Răsărit, teologia ca știință nu s-a separat de teologia ca experiență eclezială și spirituală. Partea pozitivă a acestei dezvoltări a teologiei ca știință a constat în mai buna diviziune a activității academice și științifice, aprofundarea sistematică a diferitelor domenii ale teologiei, punerea în slujba teologiei a întregului instrumentar metodologic, analitic și de cercetare al științei; dezvoltarea dialogului cu știința și cultura modernă.

Figura și definiția omului azi, care în mare măsură beneficiază de moștenirea creștină, se află într-un proces vizibil de transformare, contextul fiind cel al secularizării. Criza structurilor tradiționale ne arată că *Europa are nevoie de universități care nu transmit doar cunoștințe, calificări și abilități, ci formează oameni în întreaga lor complexitate* (Zenon Cardinal Grochowski). În acest sens, valorificând o îndelungată tradiție, *facultățile de teologie pot deveni un interlocutor constructiv în mediul universitar*, căci ele propun o reflecție asupra conduitei morale a omului și asupra relației sale cu dezvoltarea științifică și economică, fiind sensibile la adevărul despre om și la binele său în toate dimensiunile sale. Doctrina creștină oferă răspunsuri la cele mai dificile întrebări, la cele mai profunde căutări și la cele mai nobile aspirații ale omului.

Nicio altă concepție religioasă sau filosofică nu oferă o explicație atât de coerentă și de sistematică privitoare la originea lumii și la sensul ei în eternitate, cu privire la înalta demnitate a omului creat după chipul lui Dumnezeu și cu privire la problema răului și a suferinței. Nicio altă învățătură nu explică atât de unitar culmile și abisurile omului. Nici o altă doctrină nu a produs mutații atât de radicale și de înnoitoare în gândirea și viața umanității, în toate așezămintele ei culturale, sociale și politice.

Este de maximă importanță *funcția culturală și umanistă a dogmelor*, dacă înțelegem prin cultură și umanism în primul rând ceea ce cultivă pe om în gradul cel mai înalt, pe măsura celor mai înalte aspirații ale lui, privitoare la cunoașterea lui Dumnezeu, la sensul existenței, la raționalitatea cosmosului, la eternizarea vieții lui personale și la transfigurarea lumii în slava lui Dumnezeu.

Prin intermediul platformei umaniste, *facultățile de teologie ale Universității Babeș-Bolyai pot îmbogăți celelalte facultăți, provocându-le la reflecții profunde și la un dialog constructiv, în deplin respect față de autonomia fiecărui domeniu*. Această platformă ar putea propune o nouă paradigmă, promovând un nou umanism prin încurajarea unei educații integrale a studenților, care au nevoie nu numai de informații specifice domeniului aprofundat, ci și de o formare umană și morală. Folosindu-și vasta lor expertiză, celelalte facultăți din contextul universitar pot îmbogăți, la rândul lor, facultățile de teologie.

Problemele comune întâmpinate de facultățile de teologie ale Universității Babeș-Bolyai sunt de fapt provocări apărute din cauza *crizelor de sistem din societatea românească*: pe de o parte, tranziția de la sistemul comunist la sistemul de piață liberal; pe de altă parte, impactul influențelor culturale din spațiul european. Astfel, universitățile noastre asistă la o *fragmentare pronunțată a cunoașterii actuale, în așa măsură încât profesorii și studenții au dificultăți serioase în perceperea adevărului la nivelul ansamblului de domenii sau la nivel interdisciplinar*. În plus, *politicile naționale referitoare la educație defavorizează în prezent zona academică umanistă, atât pe planul finanțării, cât și la nivelul procedurilor de evaluare*.

Soluții comune facultăților de teologie ar putea fi:

Organizarea modulară a cursurilor universitare, după model occidental, pe pachete de oferte educaționale, astfel încât studenții să aleagă acele cursuri din domeniul umanioarelor sau al științelor care pot contribui la formarea lor, sub îndrumarea unui tutore.

Proiectarea statelor de funcții după modelul modular, cu propuneri practice de regândire a normelor universitare, cu anumite consecințe asupra legislației universitare (Carta UBB, LEN, criteriile ARACIS).

Cursuri interdisciplinare oferite studenților care vor să aprofundeze multiplele fațete ale adevărului, cercetând teme de frontieră (situate la granița dintre domenii), în deplină deschidere spre dialog și fără a închide credința în tipare rigide.

Conferințe tematice vizând dialogul dintre religie, filosofie și știință ținute de profesori cu experiență din universitățile cu tradiție.

O regândire a DPPD-ului astfel încât să reflecte mai bine problemele și specificul facultăților de teologie.